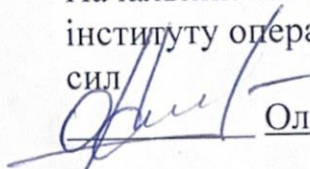

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ
навчально-науковий інститут оперативно-рятувальних сил
кафедра пожежно-рятувальної та фізичної підготовки

ЗАТВЕРДЖУЮ

Начальник навчально-наукового
інституту оперативно-рятувальних
сил

 Олександр КОЛОСОВ

"26" 08 2026 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Організація служби та підготовки
(назва навчальної дисципліни)

обов'язкова професійна
(обов'язкова загальна або обов'язкова професійна, або вибіркова)

за освітньо-професійною програмою: «Пожежна безпека»
(назва освітньої програми)

підготовки за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти
(назва освітнього ступеня)

у галузі знань К Безпека та оборона
(код і найменування галузі знань)

за спеціальністю К8 Пожежна безпека
(код і найменування спеціальності)

мова навчання: українська

Схвалено вченою радою
навчально-наукового інституту
оперативно-рятувальних сил

Протокол від

«26» 08 2026 року № 18

Робоча програма навчальної дисципліни «Організація служби та підготовки» розроблена відповідно до освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми: «Пожежна безпека» [1], для підготовки бакалаврів в галузі знань К Безпека та оборона за спеціальністю К8 Пожежна безпека.

Розробники:

начальник кафедри пожежно-рятувальної та фізичної підготовки, кандидат технічних наук, доцент Покалюк В. М.

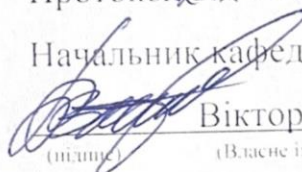
доцент кафедри пожежно-рятувальної та фізичної підготовки, кандидат психологічних наук, Шаріпова Д.С.

викладач кафедри пожежно-рятувальної та фізичної підготовки Сіпко А. А.

Робочу програму навчальної дисципліни рекомендовано кафедрою пожежно-рятувальної та фізичної підготовки.

Протокол від «25» серпня 2026 року

Начальник кафедри пожежно-рятувальної та фізичної підготовки,

 Віктор ПОКАЛЮК
(підпис) (Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ)

«25» серпня 2026 року

Схвалено проектною групою освітньої програми «Пожежна безпека»
(назва освітньої програми)

Гарант освітньої програми «Пожежна безпека»

 Костянтин АФАНАСЕНКО
(підпис) (Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ)

«25» серпня 2026 року

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Мета вивчення дисципліни: – надання здобувачам вищої освіти відомостей про основні документи служби, порядку організації внутрішньої та караульної служб підрозділів ОРСЦЗ, вимоги безпеки праці до службових приміщень та порядок проведення службової підготовки особового складу чергових караулів. Знання отримані під час вивчення навчальної дисципліни «Організація служби та підготовки» дозволяють виконувати обов'язки начальника караулу під час несення служби, під час ліквідації наслідків надзвичайної ситуації та гасінні пожеж у відповідності до вимог керівних документів, з урахуванням воєнного стану, а також гендерного аспекту та питань гендерної рівності.

У результаті вивчення дисципліни здобувач вищої освіти повинен отримати:

знання:

- концептуальні наукові та практичні знання, критичне осмислення теорій, принципів, методів і понять у сфері професійної діяльності та/або навчання.

уміння/навички:

- поглиблені когнітивні та практичні уміння/навички, майстерність та інноваційність на рівні, необхідному для розв'язання складних спеціалізованих задач і практичних проблем у сфері професійної діяльності або навчання.

комунікацію:

- донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень, власного досвіду та аргументації;
- збір, інтерпретація та застосування даних;
- спілкування з професійних питань, у тому числі іноземною мовою, усно та письмово.

відповідальність та автономію:

- управління складною технічною або професійною діяльністю чи проектами;
- спроможність нести відповідальність за вироблення та ухвалення рішень у непередбачуваних робочих та/або навчальних контекстах;
- здатність продовжувати навчання із значним ступенем автономії.

2. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма здобуття освіти	
	очна (денна)	заочна (дистанційна)
Статус дисципліни	<i>обов'язкова професійна</i>	<i>обов'язкова професійна</i>
Навчальний рік	<i>2027/2028</i>	<i>2027/2028</i>

Семестр	3	3
Обсяг дисципліни:		
- в кредитах ЄКТС	3	3
- кількість модулів	1	1
- загальна кількість годин	90	90
Розподіл часу за навчальним планом:		
- лекції (годин)	18	2
- практичні заняття (годин)	18	2
- семінарські заняття (годин)	8	
- лабораторні заняття (годин)		
- курсовий проект (робота) (годин)		
- інші види занять (годин)		
- самостійна робота (годин)	46	86
- індивідуальні завдання (науково-дослідне) (годин)		
Форма підсумкового контролю		
- (курсова робота (курсний проект); іспит, диференційований залік)	<i>іспит</i>	<i>іспит</i>

3. Передумови для вивчення дисципліни

Передумовою для вивчення дисципліни «Організація служби та підготовки» є засвоєння результатів навчання, що передбачені освітньою компонентою «Організація роботи у непридатному для дихання середовищі», «Пожежно-рятувальна підготовка», «Організація аварійно-рятувальних робіт».

4. Результати навчання та компетентності з дисципліни

Відповідно до освітньої програми «Пожежна безпека» вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити:

- досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання

Програмні результати навчання	ПРН
Дисциплінарні результати навчання	аббревіатура
Оцінювати обстановку на пожежі, розраховувати параметри розвитку пожежі та прогнозувати її наслідки. Обирати та передбачати пріоритетність застосування вогнегасних речовин для гасіння пожеж, автоматичних систем пожежогасіння, систем зв'язку та відповідних видів протипожежної техніки; визначити вид пожежно-технічного та спеціального оснащення, основні тактичні прийоми з обмеження розвитку пожежі та її	ПРН16

ліквідування, а також заходи безпеки для особового складу, який приймає участь у гасінні пожежі.	
Застосовувати невербальні методи спілкування; здійснювати пошук нової інформації; навчати працівників об'єкту і населення з питань забезпечення пожежної безпеки; проводити заняття з особовим складом підрозділу; доносити до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення та власний досвід у сфері професійної діяльності.	ПРН22

- формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей:

Програмні компетентності (загальні та професійні)	ЗК, ФК
Очікувані компетентності з дисципліни	<i>аббревіатура</i>
Навички міжособистісної взаємодії.	ЗК7
Здатність прогнозувати обстановку в разі виникнення пожежі, визначати основні питання організації пожежогасіння, приймати рішення щодо дій пожежно-рятувального підрозділу в умовах ліквідації пожежі.	ФК23
Здатність організовувати, забезпечувати та контролювати дотримання вимог охорони праці та безпеки життєдіяльності в пожежно-рятувальних підрозділах під час повсякденної діяльності, гасіння пожеж, ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, а також розробляти заходи щодо запобігання виробничому травматизму та професійним захворюванням особового складу.	ФК34

5. Програма навчальної дисципліни

Теми навчальної дисципліни:

Модуль 1. Організація внутрішньої, гарнізонної та караульної служб в підрозділах оперативно-рятувальної служби цивільного захисту.

Тема 1.1. Організація внутрішньої та караульної служби

Керівні документи щодо організації служби чергових караулів. Види служб в органах та підрозділах ДСНС. Організація караульної служби в органах та підрозділах ДСНС. Склад караулу, обов'язки посадових осіб. Організація внутрішньої служби.

Тема 1.2. Оперативно-службові документи караульної служби.

Розпорядок дня чергових караулів (змін) пожежно-рятувальних підрозділів. Книга служби. Наряд на службу. Журнал реєстрації перевірок засобів індивідуального захисту органів дихання перед постановкою до оперативного розрахунку. Журнал стройових записок. Доповідна записка за результатами оперативного контролю. Журнал пункту зв'язку частини. Бланки дорожніх листів для виїзду автомобілів стройової групи експлуатації за сигналом «Тривога». Облікова таблиця контролю перебування ланки

газодимозахисної служби в непридатному для дихання середовищі. Експлуатаційна картка.

Тема 1.3. Порядок проведення зміни чергових караулів в ДПРЧ.

Підготовка до зміни. Порядок проведення зміни караулу. Дії особового складу під час проведення зміни караулів. Проведення зміни караулу під час Державних свят. Як підіймаються/спускаються прапори під час трауру.

Тема 1.4. Дії начальника караулу при проведенні зміни караулів.

Заходи при підготовці зміни до прийому чергування. Дії начальників караулів, при перевірці готовності караулу до заступання на чергування та при підведенні підсумків. Дії особового складу караулу під час прийому-здачі чергування.

Тема 1.5. Організація гарнізонної служби.

Керівні документи щодо організації гарнізонної служби ДСНС України. Організація гарнізонної служби. Посадові особи гарнізону. Система управління силами та засобами цивільного захисту, єдина інформаційна система Міністерства внутрішніх справ (СУСЗ). Алгоритм приймання повідомлень про виникнення пожежі, НС чи інших небезпечних подій і направлення чергових сил до місця їх виклику. Оперативна група гарнізону. Оперативно-координаційний центр. Переведення органів та підрозділів ДСНС на посилений режим несення служби. Збір особового складу за сигналом оповіщення «Збір - аварія». Основні оперативно-службові документи із питань організації гарнізонної служби.

Тема 1.6. Порядок залучення сил та засобів.

Район виїзду ПРП. Склад чергових сил підрозділів гарнізону. Порядок зосередження сил та засобів. Спільні дії органів та підрозділів ДСНС гарнізону і спеціалізованих служб цивільного захисту. Мобільна оперативна група.

Тема 1.7. Порядок проведення перевірки гарнізонної та караульної служб.

Види та періодичність проведення перевірок. Перевірка внутрішньої служби. Перевірки караульної служби. Перевірка гарнізонної служби. Інструктаж постового на фасаді та чергового по караулу щодо порядку дій при прибутті сторонньої особи для перевірки караульної служби. Зняття з чергування окремої особи або весь караул. Дії керівництва підрозділу при знятті з чергування. Питання які перевіряються ОВ ОКЦ в підрозділі.

Модуль 2. Організація роботи з питань безпеки праці в підрозділах Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту. Організація роботи щодо удосконалення діяльності та утримання у належному стані рукавного господарства, експлуатації пожежно-технічного оснащення та пожежних рятувальних пристроїв.

Тема 2.1. Організація роботи з контролю та перевірки протипожежного водопостачання, складання довідників і планшетів вододжерел.

Порядок утримання джерел зовнішнього протипожежного водопостачання. Облік джерел зовнішнього протипожежного водопостачання. Перевірка технічного стану джерел зовнішнього протипожежного водопостачання. Довідник та планшет вододжерел. Перелік заходів, які необхідно провести упродовж календарного року в ПРП, за умови знаходження

на території ПГ та ПВ. Перелік заходів, які забезпечують проведення обліку джерел ППВ. Дії для перевірки без пуску води ПГ у зоні виїзду. Порядок всіх дій, які призведуть до формування Акту виявлених несправностей. Формування Довідника та планшету вододжерел.

Тема 2.2. Організація експлуатації рукавного господарства та пожежно-технічного оснащення в ПРП.

Типи та види, ТТХ пожежних рукавів, технічне обслуговування. Типи та види, ТТХ пожежних стволів, технічне обслуговування. Типи та види, ТТХ пожежно-технічного оснащення, технічне обслуговування. Типи та види, ТТХ пожежно-технічного оснащення, технічне обслуговування. Типи та види, ТТХ ручних пожежних драбин, порядок випробування. Будова механізованого та не механізованого інструменту. Порядок експлуатації. Загальні принципи організації експлуатації пожежних рукавів у підрозділах та під час виконання завдань за призначенням. Технічне обслуговування пожежних рукавів. Обладнання рукавів пожежними з'єднувальними головками. Порядок проведення випробування ручних пожежних драбин. Порядок проведення випробування пожежно-технічного оснащення.

Тема 2.3. Організація роботи з питань безпеки праці в підрозділах Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту. Порядок прийому/передачі посад.

Організація роботи з питань охорони праці в підрозділах ОРС ЦЗ. Вимоги безпеки праці до службових приміщень та споруд. Вимоги безпеки праці до пожежного та аварійно-рятувального обладнання. Вимоги безпеки праці під час несення служби та гасіння пожеж. Порядок прийому/передачі посад.

Тема 2.4. Вимоги безпеки праці до службових приміщень та споруд.

Пожежні депо. Караульне приміщення. Гараж. Пост технічного обслуговування пожежних автомобілів. Пункт зв'язку пожежної частини (окремого поста), оперативно-диспетчерська служба. Акумуляторна. Рукавна база.

Тема 2.6. Організація роботи з питань охорони праці в підрозділах ОРС ЦЗ.

Перевірка командиром відділення під час оперативного контролю?

Доповідь начальника караулу за результатами оперативного контролю?

Дії командира відділення під час «реалізації» оперативного контролю.

Тема 2.6. Організація службової підготовки.

Сучасні вимоги щодо організації професійної підготовки. Складові професійної підготовки. Облік професійної підготовки. Організації службової підготовки. Проведення занять із службової підготовки. Планування службової підготовки.

Тема 2.7. Підготовка керівника занять до проведення занять.

Підготовка керівника до проведення заняття. Складання Методичної розробки.

Тема 2.8. Особливості організації служби під час збройної агресії.

Особливості організації виконання органами управління та підрозділами ДСНС завдань за призначенням під час збройної агресії. Особливості

організації служби в підрозділах ДСНС, дислокованих на прифронтових територіях. Особливості виконання завдань за призначенням на прифронтових територіях.

Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять (очна (денна, вечірня) форма):

Назви модулів і тем	Очна (денна) форма					
	Кількість годин					
	у тому числі					
	усього	лекції	семінарські заняття	Практичні заняття	лабораторні заняття (інші види занять)	самостійна робота
3- й семестр						
Модуль 1. Організація внутрішньої, гарнізонної та караульної служб в підрозділах оперативно-рятувальної служби цивільного захисту.						
Тема 1.1. Організація внутрішньої та караульної служби.	4	2				2
Тема 1.2. Оперативно-службові документи караульної служби.	16			8		8
Тема 1.3. Порядок проведення зміни чергових караулів в ДПРЧ.	4			2		2
Тема 1.4. Дії начальника караулу при проведенні зміни караулів.	4		2			2
Тема 1.5. Організація гарнізонної служби.	4	2				2
Тема 1.6. Порядок залучення сил та засобів.	4	2				2
Тема 1.7. Порядок проведення перевірки гарнізонної та караульної служб.	8	2	2			4
Разом за модулем 1	44	8	4	10		22
Модуль 2. Організація роботи з питань безпеки праці в підрозділах Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту. Організація роботи щодо удосконалення діяльності та утримання у належному стані рукавного господарства, експлуатації пожежно-технічного оснащення та пожежних рятувальних пристроїв.						
Тема 2.1. Організація роботи з контролю та перевірки протипожежного водопостачання, складання довідників і планшетів вододжерел.	8	2	2			4

Тема 2.2. Організація експлуатації рукавного господарства та пожежно-технічного оснащення в ПРП.	12	2		4		6
Тема 2.3. Організація роботи з питань безпеки праці в підрозділах Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту. Порядок прийому/передачі посад.	4	2				2
Тема 2.4. Вимоги безпеки праці до службових приміщень та споруд.	4			2		2
Тема 2.5. Організація роботи з питань охорони праці в підрозділах ОРС ЦЗ.	4		2			2
Тема 2.6. Організація службової підготовки.	4	2				2
Тема 2.7. Підготовка керівника занять до проведення занять.	6			2		4
Тема 2.8. Особливості організації служби під час збройної агресії.	4	2				2
Разом за модулем 2	46	10	4	8		24
Іспит	Відповідно до Положення про планування та облік навантаження					
Разом	90	18	8	18		46

Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять (заочна форма):

Назви модулів і тем	Заочна форма					
	Кількість годин					
	у тому числі					
	усього	лекції	семінарські заняття	Практичні заняття	лабораторні заняття (інші види занять)	самостійна робота
3- й семестр						
Модуль 1. Організація внутрішньої, гарнізонної та караульної служб в підрозділах оперативно-рятувальної служби цивільного захисту.						
Тема 1.1. Організація внутрішньої та караульної служби.	4	2				2
Тема 1.2. Оперативно-службові документи караульної служби.	16					16
Тема 1.3. Порядок проведення зміни чергових караулів в ДПРЧ.	4					4
Тема 1.4. Дії начальника караулу	4					4

при проведенні зміни караулів.						
Тема 1.5. Організація гарнізонної служби.	4					4
Тема 1.6. Порядок залучення сил та засобів.	4					4
Тема 1.7. Порядок проведення перевірки гарнізонної та караульної служб.	8					8
Разом за модулем 1	44	2				42
Модуль 2. Організація роботи з питань безпеки праці в підрозділах Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту. Організація роботи щодо удосконалення діяльності та утримання у належному стані рукавного господарства, експлуатації пожежно-технічного оснащення та пожежних рятувальних пристроїв.						
Тема 2.1. Організація роботи з контролю та перевірки протипожежного водопостачання, складання довідників і планшетів вододжерел.	8					8
Тема 2.2. Організація експлуатації рукавного господарства та пожежно-технічного оснащення в ПРП.	6					6
Тема 2.3. Організація роботи з питань безпеки праці в підрозділах Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту. Порядок прийому/передачі посад.	2					4
Тема 2.4. Вимоги безпеки праці до службових приміщень та споруд.	6			2		2
Тема 2.5. Організація роботи з питань охорони праці в підрозділах ОРС ЦЗ.	4					4
Тема 2.6. Організація службової підготовки.	4					4
Тема 2.7. Підготовка керівника занять до проведення занять.	6					6
Тема 2.8. Особливості організації служби під час збройної агресії.	4					4
Разом за модулем 2	46			2		44
Іспит	Відповідно до Положення про планування та облік навантаження					
Разом	90	2		2		86

Теми лекцій (очна (денна))

№ теми	Назва теми лекції	Кількість годин
1.1.	1. Організація внутрішньої та караульної служби.	2
1.5.	1. Організація гарнізонної служби.	2
1.6.	1. Порядок залучення сил та засобів.	2
1.7.	1. Порядок проведення перевірки гарнізонної та караульної служб.	2
2.1.	1. Організація роботи з контролю та перевірки протипожежного водопостачання, складання довідників і планшетів вододжерел.	2
2.2.	1. Організація експлуатації рукавного господарства та пожежно-технічного оснащення в ПРП.	2
2.3.	1. Організація роботи з питань безпеки праці в підрозділах Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту. Порядок прийому/передачі посад.	2
2.6.	1. Організація службової підготовки.	2
2.8.	1. Особливості організації служби під час збройної агресії.	2
	Разом	18

Теми практичних занять (очна (денна))

№	Назва теми	Кількість годин
1.2.	1. Оперативно-службові документи караульної служби.	8
1.4.	1. Дії начальника караулу при проведенні зміни караулів.	2
2.2.	1. Організація експлуатації рукавного господарства та пожежно-технічного оснащення в ПРП.	4
2.4.	1. Вимоги безпеки праці до службових приміщень та споруд.	2
2.7.	1. Підготовка керівника занять до проведення занять.	2
Разом		18

Теми семінарських занять (очна (денна))

№	Назва теми	Кількість годин
1.3.	1. Порядок проведення зміни чергових караулів в ДПРЧ.	2
1.7.	1. Порядок проведення перевірки гарнізонної та караульної служб.	2
2.1.	1. Організація роботи з контролю та перевірки протипожежного водопостачання, складання довідників і планшетів вододжерел.	2
2.5.	1. Організація роботи з питань охорони праці в підрозділах	2

	ОРС ЦЗ.	
Разом		8

Теми лекцій (заочна)

№	Назва теми	Кількість годин
1.3.	1. Порядок проведення зміни чергових караулів в ДПРЧ.	2
Разом		2

Теми практичних занять (заочна)

№	Назва теми	Кількість годин
2.4.	1. Вимоги безпеки праці до службових приміщень та споруд.	2
Разом		2

Індивідуальні завдання.

Для здобувачів вищої освіти передбачене виконання модульних контрольних робіт, які є обов'язковим видом поточного контролю. Модульні контрольні роботи виконуються за методичними вказівками [17] у вигляді тестових питань.

Крім того всі здобувачі вищої освіти мають змогу виконати заохочувальні індивідуальні завдання. Виконання заохочувального індивідуального завдання не є обов'язковим, але за умов його добровільного та успішного виконання нараховується додаткові 10 балів, що дає можливість підвищити рівень оцінки знань з дисципліни. В якості індивідуальних завдань при вивченні дисципліни можуть бути підготовка рефератів, презентацій, доповідей на конференціях, участь у конкурсах наукових робіт за тематикою дисципліни.

Викладачем оцінюється розуміння здобувачем вищої освіти висвітленої теми, послідовність під час відповіді, самостійність мислення, впевненість в правоті своїх суджень, вміння виділяти головне, вміння робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї або проблеми, відсоток унікальності та запозичення текстового документу (плагіат), уміння публічно чи письмово представити звітний матеріал.

Вимоги до оформлення реферату.

Об'єм реферату повинен складати 12-15 сторінок друкованого тексту на стандартних аркушах формату А4 (210×297). Мова реферату – українська. Робота друкується шрифтом Times New Roman, 14 кеглем; вирівнювання тексту – «За шириною»; міжрядковий інтервал «Полуторний» (1,5 Lines); абзацний відступ – 1,25 см; верхнє і нижнє поле – 2 см, ліве – 3 см, праве – 2 см. У тексті обов'язково повинні бути посилання на джерела використаної літератури.

Реферат повинен містити титульний аркуш, зміст, вступ, основну частину (може містити кілька розділів), висновок, список використаних джерел та, за необхідності, додатки.

Графічні матеріали (рисунки, схеми, графіки, фото тощо) розміщуються по центру (без абзацного відступу) знизу рисунка, позначаються «Рис.» (наприклад Рис.1 (у вступі), Рис. 2.2 – 2 рисунок у другому розділі) та нумеруються арабськими цифрами відповідно до розділу та порядкового номеру графічного матеріалу у розділі (наприклад Рис.1 (у вступі), Рис. 2.2 – 2 рисунок у другому розділі). Таблиці позначаються «Табл.» та нумеруються арабськими цифрами відповідно до розділу та порядкового номеру таблиці у розділі. Заголовки таблиць розміщуються зверху (наприклад Табл.1 (у вступі), Табл. 2.2 – 2 таблиця у другому розділі).

На всі рисунки та таблиці повинні бути посилання у тексті.

У вступі реферату повинна бути обґрунтована актуальність теми, мета та задачі реферату.

У основній частині, що може мати кілька розділів – висвітлюються основні питання. Може містити аналіз літературних джерел, що стосуються теми реферату. Теоретичні та практичні питання, які забезпечують розкриття мети реферату.

У висновках необхідно підбити підсумки проведеного аналізу за проблематикою реферату, теоретичні та практичні рекомендації, що впливають з проведеного аналізу. Висновок – це логічно поданий стислий зміст результатів виконаної роботи.

У додатках (за необхідності) наводяться додаткові матеріали, що дозволяють розкрити тему реферату – словник базових та основних понять (глосарій)*;

У списку використаних джерел наводяться посилання на опрацьовану літературу. Список використаних джерел повинен бути оформлений згідно ДСТУ 8302:2015.

За необхідності, реферат може містити словник термінів та скорочень, що подається на окремому аркуші.

Критерії оцінювання здобувачів за реферат (оцінюється в діапазоні від 0 до 5 балів для здобувачів вищої освіти в залежності від повноти викладення досліджуваної теми).

Вимоги до оформлення презентацій.

Презентація виконується в електронному вигляді (Microsoft PowerPoint, Google Slides або аналогічних програмах). Обсяг презентації становить від 10 до 20 слайдів. Матеріал повинен відповідати темі та меті роботи, бути актуальним, достовірним і логічно структурованим. Структура презентації повинна містити: титульний слайд (назва закладу освіти, тема роботи, прізвище та ініціали здобувача, група, прізвище викладача, рік виконання), зміст або план презентації, основна частина (виклад матеріалу за розділами), висновки, список використаних джерел. В презентації повинен бути єдиний стиль оформлення всіх слайдів. Використовувати читабельні шрифти (Arial, Calibri, Times New Roman або аналогічних). Розмір шрифту: заголовки – не менше 24 pt, основний текст – не менше 18 pt. Контрастне поєднання кольорів фону та тексту. На одному слайді рекомендується розміщувати не більше 6–8 рядків

тексту. Текст має бути лаконічним, без надмірного перевантаження інформацією. Таблиці, схеми, діаграми та ілюстрації повинні бути чіткими, читабельними та відповідати змісту роботи. Усі рисунки, фотографії, графіки та схеми повинні мати назви або пояснення. За наявності запозичених матеріалів необхідно зазначати джерело інформації. Використання анімації та спеціальних ефектів має бути помірним і доцільним. Список використаних джерел повинен містити нормативно-правові акти, наукові публікації, підручники, навчальні посібники та інші джерела, використані під час підготовки презентації. Рекомендується використовувати не менше 5 джерел, з яких частина має бути актуальними публікаціями останніх років.

Критерії оцінювання за презентацію (оцінюється в діапазоні від 0 до 5 балів в залежності від відповідності змісту темі, повноті розкриття питання, логічності і послідовності викладення матеріалу, якості оформлення та наочності, самостійності виконання роботи, вміння презентувати матеріал та відповідати на запитання).

Вимоги до тез доповідей на конференції.

Теза має бути опублікована у збірці матеріалів конференції, а її проблематика повинна стосуватися тематики дисципліни. Вимоги до оформлення тези – згідно із вимогами відповідного наукової конференції.

Критерії оцінювання здобувачів за наукову тезу доповіді (оцінюється в діапазоні від 0 до 5 балів в залежності від рівня конференції, повноти розкритого змісту наукового дослідження та обсягу тез доповіді).

Вимоги до підготовки результатів власних досліджень до виступу на конференції.

Результати власних досліджень до виступу на конференції можуть бути враховані вони подані для участі у роботі конференції чи за результатами роботи цієї конференції (тези) та стосуються тематики дисципліни. Вимоги до оформлення результатів власних досліджень – згідно із вимогами відповідної конференції у вигляді презентації та (або) тез матеріалів роботи конференції.

Критерії оцінювання здобувачів за підготовку власних досліджень до виступу на конференції (оцінюється в діапазоні від 0 до 5 балів в залежності від повноти викладення досліджуваної теми).

6. Форми та методи навчання і викладання

В навчальній дисципліні використовуються такі методи навчання і викладання:

- методи навчання за джерелами набуття знань: словесні методи навчання (лекція, пояснення, бесіда, інструктаж); наочні методи навчання (ілюстрація, демонстрація, спостереження); практичні методи навчання (практична робота);
- інноваційні методи навчання: робота з навчально-методичною літературою та відео метод; навчання з використанням технічних ресурсів; інтерактивні методи; методи організації навчального процесу, що формують соціальні навички;

- самостійна робота.

7. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: іспит, стандартизовані тести; реферати; презентації результатів виконаних завдань; опитування за кожною темою; контрольно-модульна робота.

8. Критерії оцінювання результатів навчання

Оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті цивільного захисту України за 100-бальною шкалою.

Форми поточного та підсумкового контролю

Для оцінки знань здобувачів вищої освіти використовується поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль здійснюється на практичних заняттях методом опитування, а також виконання індивідуальних завдань відповідно до тематики курсу освітнього компонента та самостійної роботи шляхом написання рефератів та підготовки презентаційних матеріалів і розміщення на сторінці Google Classroom.

Підсумковий контроль проводиться у формі іспиту, який передбачає перевірку теоретичних знань здобувачів освіти.

Розподіл балів, які отримують здобувачі (денної) форми навчання, за результатами опанування навчальної дисципліни.

Поточний контроль						Заохочувальне індивідуальне завдання	Підсумковий контроль (іспит)	Сума балів за дисципліну
Модуль 1			Модуль 2			10*	до 30	до 100
Т. 1.1.	Т. 1.2	Т. 1.3	Т. 2.1	Т. 2.2	Т. 2.3			
-	до 5	до 5	до 5	до 5	-			
Т. 1.4	Т. 1.5	Т. 1.6	Т. 2.4	Т. 2.5	Т. 2.6			
до 5	-	до 5	до 5	до 5	-			
Т.1.7	КМР		Т. 2.7	Т. 2.8	КМР			
до 5	10		до 5	-	10			

*бали нараховані за заохочувальні індивідуальні завдання додаються до загальної суми балів, при цьому загальна кількість балів за дисципліну не може перевищувати 100.

КМР – контрольно-модульна робота.

Мінімальна сума балів за поточний контроль для допуску здобувачів до складання іспиту складає 42 бали.

Розподіл балів, які отримують здобувачі заочної форми навчання, за результатами опанування навчальної дисципліни.

Поточний контроль								Заохочувальне індивідуальне завдання	Підсумковий контроль (іспит)	Сума балів за дисципліну
1 модуль				2 модуль				10*	до 30	до 100
			Модульна контрольна робота 1				Модульна контрольна робота 2			
-	-	-	до 35	-	-	-	до 35			

*бали нараховані за заохочувальні індивідуальні завдання додаються до загальної суми балів, при цьому загальна кількість балів за дисципліну не може перевищувати 100.

Примітка: Здобувач вищої освіти, який не має балів за модульні контрольні роботи 1, 2 до іспиту не допускається та вважається таким, що має академічну заборгованість.

Мінімальна сума балів за поточний контроль для допуску здобувачів до складання іспиту складає 42 бали.

Поточний контроль

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів очної (денної) форми навчання на практичному занятті оцінюється в діапазоні від 0 до 5 балів:

5 балів - здобувач вищої освіти демонструє повні, системні та глибокі знання навчального матеріалу, вільно володіє понятійним апаратом, здатний аналізувати, узагальнювати та аргументовано обґрунтовувати власні висновки, встановлює міжпредметні зв'язки, правильно відповідає на додаткові запитання.

4 бали - здобувач вищої освіти демонструє достатній рівень знань навчального матеріалу, правильно розкриває зміст питання, володіє основними поняттями та категоріями, допускає окремі несуттєві неточності, які не впливають на загальне розуміння матеріалу.

3 бали - здобувач вищої освіти відтворює основний зміст навчального матеріалу, але відповідь є неповною, містить окремі помилки та неточності, потребує додаткових запитань для розкриття теми.

2 бали - здобувач вищої освіти має фрагментарні знання, не може послідовно викласти матеріал, допускає суттєві помилки у визначеннях, поняттях та висновках.

1 бал - здобувач вищої освіти володіє лише окремими елементами навчального матеріалу, не здатний розкрити зміст питання навіть за допомогою додаткових запитань викладача.

0 балів – відповідь відсутня або здобувач вищої освіти демонструє повну відсутність знань з теми заняття.

Критерії оцінювання знань здобувачів денної форми навчання за контрольно-модульну роботу № 1, 2 від 0 до 10 балів:

модульні контрольні роботи 1, 2 проводяться шляхом проходження здобувачами стандартизованих тестів. Максимальний бал за складання

модульної контрольної роботи 1 та 2 становить 10 балів. Кожен тест модульних робіт 1 та 2 містить по 20 питань, тому правильна відповідь на одне питання оцінюється в 0,5 балів.

Критерії оцінювання знань здобувачів заочної форми навчання за контрольно-модульну роботу № 1, 2 від 0 до 35 балів:

модульні контрольні роботи 1, 2 проводяться шляхом проходження здобувачами стандартизованих тестів. Максимальний бал за складання модульної контрольної роботи 1 та 2 становить 35. Кожен тест модульних робіт 1 та 2 містить по 70 питань, тому правильна відповідь на одне питання оцінюється в 0,5 балів.

Підсумковий контроль.

Критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти на іспиті.

Критерії оцінювання знань здобувачів на іспиті зі здобувачами проводиться в усній формі. За складання іспиту здобувач може одержати максимально 30 балів, які сумують з балами отриманими при складанні поточного контролю та виконання модульних контрольних робіт.

Кожен екзаменаційний білет містить по 3 теоретичних питання, тому правильна відповідь на кожне із них максимально оцінюється в 10 балів. Кожна з цих відповідей може бути оцінена наступним чином:

0 балів – здобувач взагалі нічого не зміг відповісти на поставлене в екзаменаційному білеті питання;

від 1 до 3 балів – відповідь здобувача була неповною. Здобувач допустив істотні помилки при відповіді на запитання. Він не знає основних фундаментальних положень і навіть явно сумнівається у правильності вже наданої відповіді;

від 4 до 6 балів – відповідь здобувача була неповною. Здобувач допустив істотні помилки при відповіді на запитання але знає основні фундаментальні положення (наводить визначення, знає класифікацію та загальну конструкцію);

від 7 до 9 балів – відповідь здобувача була повною. Здобувач допустив несуттєві помилки при відповіді на запитання та знає основні фундаментальні положення (наводить визначення, знає класифікацію та загальну конструкцію);

10 балів – здобувач надав повну розгорнуту відповідь на запитання та знає основні фундаментальні положення (наводить визначення, знає класифікацію та загальну конструкцію), навів власні приклади на основі попередньо опрацьованих додаткових інформаційних джерел.

Здобувач вищої освіти, який отримав за результатами складання іспиту 15 та менше балів, вважається таким, який не склав іспит. Такому здобувачеві в відомості (аркуші) обліку успішності виставляється відмітка «Не склав» і він вважається таким, що має академічну заборгованість.

Орієнтовні питання на іспит:

1. Організація внутрішньої, гарнізонної та караульної служб в підрозділах Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту.

2. Організація внутрішньої служби: права та обов'язки осіб

внутрішнього наряду караулу, дотримання внутрішнього порядку та розпорядку дня в караулі.

3. Організація караульної служби: загальні положення з організації несення караульної служби, організація та завдання караульної служби.

4. Обов'язки посадових осіб караулу, порядок проведення зміни чергових караулів в ДПРЧ, обов'язки особового складу та начальників караулів при зміні караулів.

5. Документи служби чергового караулу, організація взаємодії підрозділів з іншими службами населених пунктів, районів, напрямки діяльності начальників караулів згідно посадових інструкцій.

6. Організація роботи з контролю та перевірки протипожежного водопостачання, складання довідників і планшетів вододжерел.

7. Організація гарнізонної служби ДСНС України: організація та завдання гарнізонної служби, посадові особи та оперативно-чергові служби Гарнізону.

8. Розклад виїзду рятувальних підрозділів.

9. План залучення сил та засобів.

10. Порядок залучення сил та засобів ОРС на ліквідацію пожеж, та надзвичайних ситуацій, порядок проведення перевірки гарнізонної та караульної служби в ДСНС України.

11. Оперативно-службова документація гарнізону ДСНС.

12. Система управління силами та засобами цивільного захисту, єдина інформаційна система Міністерства внутрішніх справ (СУСЗ).

13. Порядок створення оперативних груп в Гарнізоні, організація роботи оперативно-координаційного центру ГУ ДСНС України, посадові особи та їх обов'язки.

14. Організація та порядок проведення службової підготовки в підрозділах Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту.

15. Сучасні вимоги щодо організації професійної підготовки осіб рядового і начальницького складу підрозділів ДСНС України.

16. Нормативні документи, які визначають мету, завдання, та види підготовки особового складу ДСНС України.

17. Основні завдання та види службової підготовки: профільна підготовка, тактична підготовка, спеціальна підготовка, фізична підготовка.

18. Планування службової підготовки, звітна документація, проведення занять із службової підготовки, основні види занять. Контроль за станом службової підготовки.

19. Організація роботи щодо удосконалення діяльності та утримання у належному стані рукавного господарства, експлуатації пожежно-технічного оснащення та пожежних рятувальних пристроїв.

20. Призначення, класифікація та технічні характеристики пожежних рукавів, загальні принципи організації експлуатації пожежних рукавів у підрозділах та під час виконання завдань за призначенням, технічне обслуговування пожежних рукавів.

21. Рукавна арматура: види, призначення і способи застосування.

22. Пожежні стволи призначення та будова.

23. Порядок експлуатації, будова та випробування пожежно-технічного оснащення, ручний механізований та немеханізований інструмент.

24. Призначення і види ручних пожежних драбин. Будова, технічна характеристика, експлуатація драбини палиці, штурмової та висувної триколінної драбин і порядок їх випробування.

25. Організація роботи з питань безпеки праці в підрозділах Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту.

26. Загальні вимоги правил безпеки праці в підрозділах Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту.

27. Вимоги безпеки праці до службових приміщень та споруд.

28. Вимоги безпеки праці до пожежного, аварійно-рятувального обладнання та оснащення.

29. Вимоги безпеки праці під час несення служби та гасіння пожеж.

30. Порядок прийому/передачі посади

31. Процедура прийому та передачі справ і посад особами рядового і начальницького складу служби цивільного захисту, які проходять службу в апараті ДСНС, її територіальних органах, підрозділах Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту, закладах освіти, наукових установах та інших підрозділах ДСНС у разі їх переміщення по службі.

32. Комісія з проведення прийому та передачі справ і посад.

33. Акт прийому та передачі справ і посади.

9. Засоби провадження освітньої діяльності

Наочні засоби навчання (планшети, плакати, макети), технічні засоби навчання (інтерактивна дошка, проектор). При вивченні освітньої компоненти передбачається проведення лекційних, семінарських, практичних занять, а також самостійну роботу здобувачів вищої освіти.

10. Політика викладання навчальної дисципліни

1. Активна участь в обговоренні навчальних питань, попередня підготовка до практичних занять за рекомендованою літературою, якісне та своєчасне виконання навчальних завдань є обов'язковими складовими успішного опанування дисципліни.

2. Здобувачі вищої освіти повинні дотримуватись розкладу навчальних занять та навчальної дисципліни.

3. Використання мобільних пристроїв під час занять допускається лише з навчальною метою та з дозволу викладача.

4. Здобувач вищої освіти має право отримувати інформацію щодо кількості накопичених балів та вести власний облік результатів навчання.

5. Дотримання принципів академічної доброчесності є обов'язковим. Не допускаються плагіат, списування та інші форми академічної недоброчесності.

6. Пропущені заняття підлягають відпрацюванню відповідно до встановленого порядку.

7. Під час проведення практичних занять здобувачі освіти зобов'язані дотримуватись вимог охорони праці та правил безпеки.

8. Виконання практичних нормативів, передбачених програмою навчальної дисципліни, у межах установленого нормативного часу є обов'язковою складовою навчального процесу. Позитивне оцінювання результатів навчання передбачає обов'язкове виконання здобувачем вищої освіти всіх практичних нормативів відповідно до встановлених вимог робочої програми навчальної дисципліни.

11. Рекомендовані джерела інформації

Література

1. Освітньо-професійна програма «Пожежна безпека» за спеціальністю 261 "Пожежна безпека" в галузі знань 26 "Цивільна безпека" за першим (бакалавр) рівнем вищої освіти (Розглянуто та затверджено вченою радою Національного університету цивільного захисту України протокол №11 від 28 червня 2026 р.). URL:

https://nuczu.edu.ua/images/topmenu/osvitnya_diyalnosti/osvitni_programi/2026/b/2026_.pdf.

2. Дії підрозділів ДСНС України в умовах воєнного стану. Навчальний посібник за редакцією професора Мирослава КОВАЛЯ. Львів 2023.- С308.

URL: <https://dsns.gov.ua/upload/1/9/2/4/3/5/9/diyi-dsns-objednana-kniga-compressed.pdf>.

3. Кодекс цивільного захисту України. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text> (дата звернення: 20.07.2025).

4. Про затвердження Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1052-2015-п#Text> (дата звернення: 20.07.2025).

5. Про затвердження Порядку організації службової підготовки осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту : Наказ М-ва внутр. справ України від 15.06.2017 р. № 511 : станом на 10 серп. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0835-17#Text> (дата звернення: 20.07.2025).

6. Про затвердження Порядку організації внутрішньої, гарнізонної та караульної служб в органах та підрозділах цивільного захисту : Наказ М-ва внутр. справ України від 10.02.2022 р. № 116 : станом на 7 берез. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0534-22#Text> (дата звернення: 20.07.2025).

7. Про затвердження Статуту дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту

та Статуту дій органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту під час гасіння пожеж : Наказ М-ва внутр. справ України від 26.04.2018 р. № 340 : станом на 10 трав. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0801-18#Text> (дата звернення: 20.07.2025).

8. Про затвердження Порядку розслідування та ведення обліку нещасних випадків, що сталися з особами рядового і начальницького складу служби цивільного захисту : Наказ М-ва внутр. справ України від 12.03.2024 р. № 154. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0552-24#Text> (дата звернення: 20.07.2025).

9. Про затвердження Методичних рекомендацій з експлуатації та ремонту пожежних рукавів в пожежно-рятувальних підрозділах Державної служби України з надзвичайних ситуацій. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0760388-22#Text> (дата звернення: 20.07.2025).

10. Про затвердження Інструкції про порядок утримання, обліку та перевірки технічного стану джерел зовнішнього протипожежного водопостачання : Наказ М-ва внутр. справ України від 15.06.2015 р. № 696. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0780-15#Text> (дата звернення: 20.07.2025).

11. Про особливості реагування на надзвичайні ситуації під час збройної агресії : Наказ ДСНС від 02.04.2024 р. № НС - 375. URL: <https://dsns.gov.ua/upload/2/0/8/0/8/1/6/rekom.pdf#> (дата звернення: 20.07.2025).

12. Закон України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності» (2022). URL: Про основні засади державної...від 13.12.2022 No2834-IX (rada.gov.ua).

13. Наказ ДСНС України від 23.06.2014 №335 «Про затвердження Концепції патріотичного виховання особового складу органів і підрозділів ДСНС України».

14. Методологічні підходи до організації національно-патріотичного виховання курсантів ЗВО системи МВС і формування у них патріотизму як

комплексної особистісної і базової професійної якості / Інна Яшук, Наталія Казакова // Молодь і ринок. — 2023. — № 8. — С. 67-72.

15. Правила безпеки праці в органах та підрозділах ДСНС: наказ ДСНС України від 31 груд. 2025 р. № 1661. — Офіц. вид. — Київ : Державна служба України з надзвичайних ситуацій, 2025. URL: <https://rv.dsns.gov.ua/upload/2/5/3/6/0/4/1/1-pravila-bezpeki-praci-v-organax-ta-pidrozdilax-dsns.pdf>.

16. Довідка за добу про надзвичайні ситуації техногенного, природного та іншого характеру на території України <https://dsns.gov.ua/uk/dovidka-za-dobu>.

17. Методичні вказівки до виконання контрольно-модульної роботи з дисципліни «Організація служби та підготовки» / О. В. Черкашин, Д. С. Шаріпова, М. М. Позднякова. — Черкаси : НУЦЗУ, 2025. — 6 с.

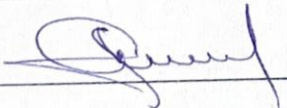
18. Система управління силами та засобами цивільного захисту (СУСЗ) : офіційний вебресурс / МВС України, ДСНС України. — Електронний ресурс. — Режим доступу: https://zakononline.ua/documents/show/518964_788097 (дата звернення: 15.06.2026).

Інформаційні ресурси

1. Офіційний портал Верховної Ради України.
URL: <https://www.rada.gov.ua/> (дата звернення: 01.06.2026).
2. Офіційне інтернет-представництво Президента України.
URL: <http://www.president.gov.ua> (дата звернення: 01.06.2026).
3. Офіційний портал Кабінету Міністрів України.
URL: <https://www.kmu.gov.ua/> (дата звернення: 01.06.2026).
4. Офіційний портал Міністерства внутрішніх справ України.
URL: <https://mvs.gov.ua/> (дата звернення: 01.06.2026).
5. Офіційний портал Державної служби України з надзвичайних ситуацій.
URL: <https://dsns.gov.ua/> (дата звернення: 01.06.2026).
6. Офіційний портал Міністерства освіти і науки України.
URL: <https://mon.gov.ua/> (дата звернення: 01.06.2026).
7. Офіційний портал Національного університету цивільного захисту України. URL: <https://nuczu.edu.ua/ukr/> (дата звернення: 01.06.2026).
8. Сторінка Генерального штабу ЗСУ / General Staff of the Armed Forces of Ukraine: Оперативна інформація щодо російського вторгнення [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.facebook.com/GeneralStaff.ua>.

Розробники:

Дарія ШАРІПОВА

Андрій СІПКО